

Збиток 2
Зігом освітяни в особах.

*Людмила
Клименко.*

За покликом серця

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Звідомі освітяни в особах

Випуск 2

*Людмила Клименко.
За покликом серця*

м. Миколаїв

2021

УДК 37(091)4777.73-051

Укладач:

Олена Володимирівна Ліскович, кандидат педагогічних наук, методист із фізики та астрономії, доцент кафедри теорії й методики природничо-математичної освіти та інформаційних технологій Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Відповідальний за випуск:

Василь Іванович Шуляр, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти, директор Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, заслужений учитель України

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, протокол від 27 січня 2021 року № 1.

У 2020 році Миколаївським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти започатковано серію «Відомі освітяни в особах» для уславлення найкращих представників педагогічної спільноти.

Другий випуск висвітлює професійний доробок Людмили Олександрівни Клименко, кандидата педагогічних наук, доцента, завідувача кафедри теорії й методики природничо-математичної освіти та інформаційних технологій МОІППО, заслуженого працівника освіти України. Пройшовши шлях від учителя фізики до знаного в Україні науковця, Людмила Олександрівна є фундатором природничої освіти в області, сприяє професійному становленню педагогів і надихає їх новими ідеями та проєктами.

Людмила Клименко. За покликом серця. Відомі освітяни в особах. Випуск 2 / Укладач О. В. Ліскович. – Миколаїв : ОІППО, 2021. – 68 с.

© Лабораторія редакційно-видавничої діяльності
Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
2021

Зміст

Замріяна у фізику	4
Привітання від науковців Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України	9
За покликом серця	11
Дитинство та юність на берегах Інгулу.....	12
Перші кроки в професійному житті.....	14
Інститут удосконалення вчителів (Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти).....	15
Кабінет фізики – творча майстерня Вчителя.....	17
Перші заходи всеукраїнського рівня.....	20
Творчі ідеї, що стали традиціями.....	25
Природознавство – золота середина вивчення природничих дисциплін у школі.....	28
Практикум фізичного навчального експерименту.....	29
Керівництво кафедрою.....	30
Портфоліо авторських ідей:	
• Родинне свято вчителів фізики.....	36
• Родинне свято вчителів-природничників.....	
• Обласний конкурс районних (міських) методичних об'єднань учителів фізики та астрономії «Фізика – сенс мого життя».....	39
• Відкрита педагогічна студія «Наука і ми».....	40
• Стажування вчителів на базі наукових установ.....	47
• Виїзний лекторій на відзначення Дня науки в Україні «Людина у Всесвіті».....	50
• Обласний форум юних шанувальників фізики.....	53
• Обласний конкурс «Енергія» для учнів 5–11 класів закладів загальної середньої освіти.....	55
STEM.....	57
Міжнародні виставки.....	60
Науковий доробок.....	64
Вона плакає Вчителя	66

Замріяна у фізику

Василь Шуляр, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти, директор Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, заслужений учитель України

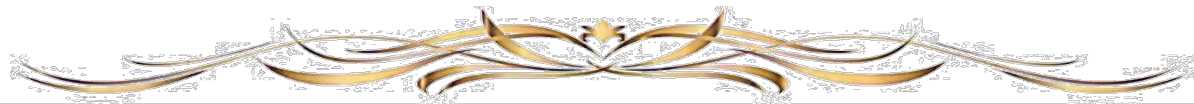
Про Людмилу Олександрівну можна писати/говорити годинами... Закоханість у свою справу, зануреність у професійну діяльність... Відповідальність шалена, оперативність стовідсоткова, креативність очевидна, виконавська дисциплінованість вражає... І все це про Неї...

Переконався в зазначеному вище вперше, коли обіймав посаду заступника з науково-педагогічної роботи (1993–1994 рр.; 2010–2013 рр.), а вдруге – перебуваючи на посаді директора МОІППО (з 2015 року).

Наше знайомство відбулося випадково. Але випадковості завжди є знаковими. Я тільки-но повернувся з відрядження: вивчали роботу західних областей, реалізацію українознавчого компонента в освітньому процесі.

Людмила Олександрівна почула про книгу, яку придбав, перебуваючи на Прикарпатті. Молодий заступник директора, завідувачка кабінету... Ми ще не контактували на цьому рівні. Це вже згодом: побудова планів, програм курсів, підготовка до першої вченої ради, семінарів тощо. Тоді мій кабінет

заступника знаходився там, де був колишній директор (М. А. Рапопорт). Подвійні двері (які мене інколи дратували), не завжди секретар перебувала на місці, щоб повідомити, чи на місці заступник. Ото ж Людмила Олександрівна прочинила двері, а в мене була відвідувачка... Порухити розмову чи виявити таку неделікатність – це не для Людмили Олександрівни. Декілька раз перепрошувала, що зайшла невчасно. Тоді її візит мав на меті роздобути ту книгу, про яку кількома словами сказав між іншим. До нині пам'ятаю, якою вона була щасливою: має книгу, матеріали якої використовуватимуться під час занять зі слухачами курсів. Узяла на декілька днів, а потім повідомила, що майже всю переписала-законспектувала. А це видання «Аксіоми для нащадків» має 544 сторінки (упорядник і передмова О. Романчука, 1992). У книзі розповідається про маловідомі сторінки життя і діяльності незаслужено замовчуваних учених-природодослідників, вихідців із України, внесок яких у світову та європейську науку важко переоцінити. Зокрема йдеться мова про безпідставно репресованих у лихі роки сталінських беззаконь українських академіків М. Кравчука і С. Рудницького. Автори репрезентують складні життєві перипетії, пов'язані зі знаковими постаттями: І. Пулюй – український фізик, який досліджував катодні промені й випередив винахід В. Рентгена, а також відомості про ботаніка В. Липського, математиків М. Остроградського і Г. Вороного, М. Чайковського і М. Зарицького та ін. Також видання містить інформацію про те, як створювалася в еміграції «Енциклопедія українознавства», українських фізиків у діаспорі.

Чи могла б пройти повз такий українознавчий компонент Людмила Олександрівна? Це риторична фігура. А відповідь – очевидна.

Під керівництвом Людмили Олександрівни зініційовано низку проектів, що тривають десятиліття. Вияскравлюється декілька аспектів, які є і для мене значущими. По-перше, системність у роботі; по-друге, пильне відстеження професійного зростання колег, які залучалися до тої чи іншої дослідно-експериментальної роботи, участі в конкурсах і змаганнях; по-третє, постійний моніторинг зростання та досягнень учнів, які брали участь у різних змаганнях, конкурсах, форумах тощо та їх подальші успіхи; по-

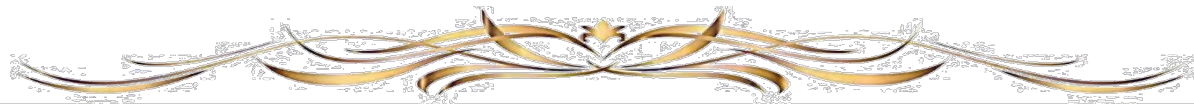

четверте, запрошення гостей до участі в масових заходах відбувається/відбирається дуже прискіпливо: не будь-кого, а лише тих, хто народився/жив/учився/працював на Миколаївщині, тих, чия доля в той чи інший спосіб була пов'язана з нашим краєм. А таких гостей за всі роки було дуже багато: перший космонавт України Л. К. Каденюк; доктор біологічних наук, завідувач відділу клітинної біології Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України Є. Л. Кордюм; доктор фізико-математичних наук, професор, першовідкривач комети «Чурюмова-Герасименко» К. І. Чурюмов; доктор фізико-математичних наук, професор В. С. Крутіков, який за наукові досягнення відзначений пам'ятною відзнакою королеви Великобританії Єлизавети II «Діамант да Вінчі»; доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, декан інженерно-фізичного факультету Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» П. І. Лобода; доктор хімічних наук, професор, академік, почесний директор Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України, голова Ради Державного фонду фундаментальних досліджень В. П. Кухар; учитель фізики, переможець національної премії Global Teacher Prize Ukraine П. Ф. Пшенічка... І в кожного в біографії є факт, що причетний до Миколаївщини, розвитку освіти і науки в цілому.

Кафедра на чолі з Л. Клименко зреалізовує різноманітні проекти. Традиційними стали: обласна Відкрита студія «Наука і ми», виїзний лекторій на відзначення Дня науки в Україні «Людина у Всесвіті», форум юних шанувальників фізики, обласний конкурс «Енергія», Родинні свята вчителів-природників.

Декілька слів про останній проект. Вишуканий, викоханий, вимучений колегами кафедри й Людмилою Олександрівною зокрема.

Проектом «ScienceLab: мобільна навчально-методична природнича лабораторія Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти» передбачається створення мобільної навчально-методичної природничої лабораторії, оснащеної сучасним навчальним обладнанням для викладання біології, фізики, хімії та підготовки 1 200

учителів біології, фізики, хімії шляхом проведення виїзних практичних занять на базі регіональних центрів, закладів загальної середньої освіти.

Наявність мобільної навчально-методичної природничої лабораторії в Миколаївському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти надає можливість: підвищувати професійну компетентність педагогів, здійснювати виїзди як у регіональні центри, так і окремі заклади освіти, ознайомлювати учнів із сучасною цифровою вимірювальною технікою, а також використовувати її для проведення досліджень.

Від проєкту всі в захопленні, але відповідного фінансування, на жаль, не вдалося отримати. Тут і об'єктивні, і суб'єктивні чинники спрацьовують. Не дивлячись на це, ми спільно творимо нове природничо-математичне середовище. Для підготовки вчителів-природничиків закладів освіти області до реалізації завдань Нової української школи, удосконалення їх фахової компетентності, набуття навичок практичного використання навчального обладнання в освітньому процесі створено сучасне практико-орієнтоване освітнє середовище шляхом оснащення кабінетів МОІППО навчальним обладнанням із біології, фізики та хімії.

Біологічна складова освітнього середовища інституту містить сучасні цифрові мікроскопи та мікропрепарати для повного шкільного курсу біології.

Фізичне обладнання представлено комплектами для проведення фронтальних лабораторних робіт («Механіка», «Молекулярна фізика та термодинаміка», «Електрика і магнетизм», «Оптика та квантова фізика»), демонстраційними наборами з електростатики та електродинаміки, сучасним цифровим вимірювальним комплексом VERNIER, що містить реєстратор даних LabQuest2, програмне забезпечення Logger Pro та цифрові датчики (руху, сили, тиску, струму, напруги, температури, магнітного поля тощо).

Хімічний кабінет забезпечений сучасним набором хімічних реактивів, додатковими наборами («Кислоти», «Луги», «Органічні речовини», «Солі для демонстраційних дослідів», «Галогени», «Нітрати», «Неорганічні речовини», «Індикатори»), хімічним посудом для проведення дослідів, а також шкільними учнівськими лабораторними комплектами з хімії.

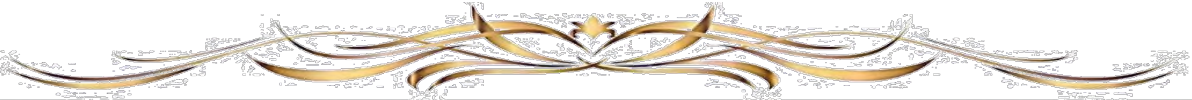

Л. О. Клименко, В. І. Шуляр із надійним партнером МОІППО, представником ПрАТ «Електровимірювач» І. В. Остроглядом під час семінару-практикуму «Використання сучасного обладнання в освітньому процесі». 2019 рік

Ініціативність і наполегливість кожного забезпечує успіх.

Любов до справи, учителя, школярів, колег і МОІППО в цілому – це вже стиль її життя, місія, з якою достойно і впевнено крокує Людмила Олександрівна Клименко, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри, заслужений працівник освіти України, Людина, замріяна у фізику, заколисана педагогічною справою, залюблена в Учителя!

Привітання від науковців Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України

Микола Головко, заступник директора з наукової роботи Інституту педагогіки НАПН України

Тетяна Засекіна, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту педагогіки НАПН України

Стрімкий технічний розвиток сучасного суспільства, поява нових технологій у всіх галузях людської діяльності та наукових відкриттів вимагає

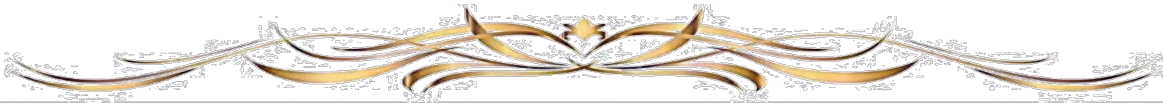
постійного оновлення знань. І наскільки це важливо для вчителя – знає Людмила Олександрівна Клименко. «Одним із найефективніших шляхів набуття професіоналізму є організоване навчання в системі післядипломної педагогічної освіти», – вважає вона.

Співпраця науковців Інституту педагогіки НАПН України зі співробітниками кафедри теорії й

методики природничо-математичної освіти та інформаційних технологій Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, що очолює Л. О. Клименко, склалась у процесі підготовки конференцій, семінарів.

Людмила Олександрівна, як науковець, методист, опікується тим, щоб учителі отримували інформацію про останні досягнення як фундаментальних природничих наук, так і

прикладних наук про освіту. Адже наука, як сфера, що продукує нові знання, й освіта, що через навчання дітей олюднює ці знання, робить їх діяльними, можуть забезпечити динамічний прогрес суспільства. З огляду на це, саме завдяки наполегливому бажанню Людмили Олександрівни впроваджуються ідеї STEM-освіти, що стимулює учнів у підвищенні зацікавленості до інженерних та технічних спеціальностей і мотивує їх до продовження освіти в науково-технічній галузі. Успіхи вчителів та учнів – вихованців Людмили Олександрівни відомі на всю Україну.

Щира на наукові ідеї, невтомна й багатогранна Людя Олександрівно, прийміть наші вітання в день народження. Нехай кожен прожитий день буде сповнений світлом і теплом, приємними зустрічами та сподіваннями! Нових Вам творчих ідей!

За покликом серця...

Щастя людини – багатогранне. І однією з них є професійна самореалізація.

Щасливою є людина, яка займається улюбленою справою, вкладаючи в неї не лише знання та вміння, а й душу, коли робота – не формальне виконання посадових обов'язків, а діяльність за покликом серця. Її результати закарбовуються не в паперових звітах, а в долях людей, які від того ставали кращими, розумнішими, досягали вершин професійної майстерності.

Саме так живе і працює Людмила Олександрівна Клименко, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії й методики природничо-математичної освіти та інформаційних технологій МОІППО, заслужений працівник освіти України.

Пройшовши шлях від учителя фізики до знаного в Україні науковця, Людмила Олександрівна є фундатором природничої освіти в області, сприяла професійному становленню не одного покоління педагогів і нині надихає колег та вчителів-природничників новими ідеями й проектами. У її професійному доробку – створення першого предметного кабінету в інституті, на базі якого й тепер проводяться практичні заняття для вчителів і обдарованих учнів, ініціювання унікальних заходів і форм підвищення кваліфікації для педагогів, керівництво кафедрою природничих дисциплін, розроблення програми розвитку природничої освіти області, наукові конференції та студії, а також вагома добірка наукових публікацій, методичних посібників і збірників.

Тож як усе розпочиналося....

Дитинство та юність на берегах Інгулу...

*Батьки:
Олександр Сергійович
і Інна Пантелеївна Кремко*

Народилася Людмила Олександрівна в м. Миколаєві в сім'ї шанованих робітників Чорноморського суднобудівного заводу.

Батько – Олександр Сергійович, почесний раціоналізатор України, та мама – Інна Пантелеївна передали своїм дітям у спадок безцінний скарб – гострий розум, працьовитість, відповідальне ставлення до справи, якою займаєшся.

Кмітлива та допитлива дівчинка завжди з цікавістю спостерігала за роботою батька, деколи допомагала йому в майстерні. Уже тоді виявляла любов до техніки, старанність і наполегливість, уміння нестандартно мислити, відстоювати свою точку зору.

Творчі здібності та любов до техніки проявилися ще в дошкільному віці

У вересні 1957 року старші товариші пішли до школи. Людочці – лише 6 років і до школи ще було йти рано, але вона твердо вирішила, що буде навчатися, узяла сумку, зошити і... прийшла до школи. На той час дітей до семи років не приймали. На щастя, директор школи Павло Лук'янович віднайшов потрібні слова і переконав почекати та прийти до школи наступного року.

Світ шкільних захоплень був різноманітним: мріяла бути або перекладачем із французької мови, або льотчиком. Про силу характеру та сміливість свідчить те, що певний час Людмила відвідувала аероклуб у Кульбакіно.

Узагалі в школі легко давалися всі предмети, однак уже тоді виявлялися здібності до природничих наук і математики. Зі слів Людмили Олександрівни: «Ще будучи школяркою, я усвідомила, що найцікавішою на світі серед наук є фізика. Вона слугує засобом поліпшення якості життя, оскільки надає найбільш фундаментальні відомості про Всесвіт та людину як невід'ємну його частину; поглиблює і розширює наше розуміння таких наук, як: астрономія, космологія, а також інформатика, ботаніка, агрономія тощо. Фізика є захопливим інтелектуальним викликом, що надихає молодих людей і розширює межі наших знань про навколишню природу».

Продовження навчання в Миколаївській ЗОШ І–ІІІ № 38 із поглибленим вивченням фізики та математики було визначальним у подальшому виборі професії. Із теплом і вдячністю згадуються вчителі

Н. В. Серебряний, Ю. Г. Золотий, А. Б. Лимонник, які не лише дали знання, а й стали прикладом інтелігентності, людяності, професійної майстерності, самовідданої праці.

У 1968 році Людмила Олександрівна стала студенткою Миколаївського педагогічного інституту (спеціальність «Фізика-математика»). Саме тут зустріла свою долю – чоловіка Миколу Васильовича, а через кілька десятиліть цей інститут закінчив і їх син – Олексій.

Перші кроки в професійному житті

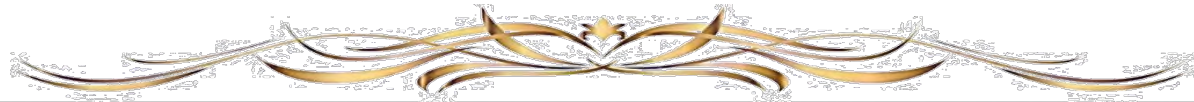
У 1973 році в Миколаївську ЗОШ I–III ступенів № 12 прийшла молода вчителька фізики. Наполегливість, вміння нестандартно мислити сприяли успішному початку педагогічної роботи, а щирість у стосунках із учнями й педагогічна інтуїція – упоратись із найбільш проблемним класом, керівництво яким доручили молодому спеціалісту.

На той час викладання фізики було переважно академічним: діловий стиль, суха теорія, формули, задачі, експерименти. Одні учні могли опанувати складний матеріал, інші намагалися зазубрити, а кому це було не під силу, просто відсиджували уроки (не завжди без проблем із поведінкою). Але молода вчителька фізики змогла зацікавити складним предметом усіх.

Яким чином?

Людмила Олександрівна демонструвала своїм учням красу науки, показувала прояви фізичних законів у природі, науці, техніці, учила застосовувати знання на практиці. Вона зрозуміла: академічне висвітлення фізики призводить до того, що більшість учнів не можуть її засвоїти повною

мірою. Саме тому, готуючись до уроків, намагалася добирати такі методи навчання, такий зміст навчального матеріалу, що б вони допомагали учням усвідомити присутність фізики в усіх галузях людської діяльності.

Креативні здібності молодого педагога не залишилися поза увагою. У 1976 році їй запропонували посаду завідувачої кабінетом фізики та астрономії Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Інститут удосконалення вчителів (Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти)

Перехід на роботу до Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти – важливий крок у житті Людмили Олександрівни Клименко та знакова подія для освітян Миколаївщини. Яку б посаду вона не обіймала (із 1976 до 1993 – завідувач кабінету фізики та астрономії, із 1993 до 1999 – завідувач відділу природничо-математичних дисциплін, із 2000 р. – завідувач кафедри природничих дисциплін), усю діяльність спрямовує на професійне зростання вчителя.

Безперечний авторитет має Людмила Олександрівна і серед колег із інших областей України. Ось як згадує знайомство з нею відомий в Україні автор посібників із фізики Віктор Гудзь.

*Із найтеплішими спогадами про знайомство **Віктор Гудзь**, методист із фізики та астрономії Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти:*

«2000-й – це рік мого знайомства з Людмилою Олександрівною на одному із семінарів методистів фізики обласних

інститутів післядипломної педагогічної освіти вчителів України. Саме тоді впроваджувалася 12-бальна система оцінювання навчальних досягнень школярів та школярок у системі загальної середньої освіти. Ми детально вивчаємо нововведення, опрацьовуємо всі положення, ознайомлюємося з вимогами. Усі коментарі пані Людмили – чіткі та доцільні, змістовним та виваženим є кожне слово. Вона – професійна фахівчиня, фізик, чудово володіє методикою викладання предмета.

У той проміжок часу семінари проходили щонайменше 2 рази на рік, і ми їх завжди чекали. Це були події, що об'єднували колег-методистів, у колі яких можна було обговорити наявні проблеми, знайти шляхи їх вирішення. Пані Людмила як координаторка такого нелегкого процесу завжди вмiла невимушено та професійно об'єднати однодумців щодо подолання будь-яких дилем. Чи то обговорення програм, чи то конкурси, чи то олімпіади... Людмила Олександрівна демонструє належну кваліфікацію та педагогічну віртуозність.

Після захисту кандидатської дисертації призначена завідувачкою кафедри природничих дисциплін. Ця чудова жінка й надалі залишається тією людиною, з якою методисти можуть спілкуватися не тільки з професійних питань, а й особистих.

Щира й відкрита, відповідальна й небайдужа, завжди вмiє знайти правильні слова у складні моменти та розділити радість досягнень у такому мінливому освітянському середовищі XXI століття.

А розпочала вона як справжній фізик – зі створення сучасного кабінету фізики, обладнаного найсучаснішими приладами та змістовними стендами».

Кабінет фізики – творча майстерня Вчителя

Людмила Олександрівна пояснює, чому саме народилася ідея створити предметний кабінет, адже на той час такої практики в післядипломній освіті не було. «Мені дуже хотілося, щоб під час курсів підвищення кваліфікації вчителі вдосконалювали свої навички щодо експериментальних методів навчання, тому й народилася ідея створити предметний кабінет фізики. На щастя, директор Білюк Олександр Володимирович та його заступник Рапопорт Марк Абрамович погодилися і в подальшому допомагали й сприяли втіленню ідеї в життя. Багато чого доводилося робити власноруч: фарбувати панелі на стінах, абразивним порошком натирати скляну дошку (на той час ще не виготовлялися шкільні дошки зі скла) і екран для епі-, діапроекції на просвіт, навіть проводити електрику до демонстраційного табло з формулами».

Кабінет фізики інституту став взірцем для створення шкільних кабінетів і в підборі обладнання, і в сучасному технічному оснащенні, і в змістовному оформленні стендів. Трохи згодом проведено обласний огляд-конкурс кабінетів фізики, що сприяло поліпшенню матеріальної бази предметних кабінетів, ефективному використанню їх дидактичного потенціалу, а отже підвищенню якості навчання фізики в закладах освіти області.

Такий підхід до організації роботи з учителя свідчить про її високий науково-методичний рівень, глибоку осмисленість усіх етапів: народження ідеї → реалізація її на базі інституту → поширення серед педагогів області під час курсів і в міжкурсовий період → вивчення досвіду впровадження в практику роботи → популяризація кращого досвіду вчителів.

Із того часу кабінет фізики Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти є одним із двох (набагато пізніше кабінет було створено в м. Києві) кращих кабінетів в Україні. На його базі здійснюється підготовка команди області до всеукраїнської олімпіади, проводяться практичні заняття для вчителів.

Практичні заняття зі слухачами

*Л. О. Клименко в кабінеті зі слухачами курсів
(так виглядав кабінет фізики до 2007 року)*

*Слухачі курсів підвищення кваліфікації вчителів фізики
на заняттях в оновленому кабінеті. 2011 рік*

У 2019 році за сприяння директора МОІППО Василя Івановича Шуляра, доктора педагогічних наук, заслуженого вчителя України, створено сучасне практико-орієнтоване освітнє середовище природничого профілю.

Уперше придбано обладнання для кабінетів біології та хімії, а кабінет фізики поповнився сучасними комплектами для проведення фронтальних лабораторних робіт, демонстраційними наборами з електростатики та електродинаміки, сучасним цифровим вимірювальним комплексом VERNIER.

*Директори-природничники під керівництвом Л. О. Клименко опановують нове
навчальне обладнання кабінету фізики МОІППО. 2019 рік*

Робота з новим обладнанням під час курсів підвищення кваліфікації

Перші заходи всеукраїнського рівня

Члени журі Республіканської олімпіади з фізики, м. Миколаїв. 1987 рік

Завдяки високим професійним якостям і наполегливості вже через рік після початку роботи в МОІППО Людмила Олександрівна на високому рівні проводить Республіканську олімпіаду юних фізиків (1977 рік, удруге в м. Миколаєві олімпіада проходила у 1987 році).

*Понад 25 років –
член журі всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики*

Серед важливих подій 90-х років слід відзначити проведення на базі кабінету фізики МОІППО Всеукраїнської конференції для завідувачів кафедр методики викладання фізики й астрономії ВНЗ України, завідуючих кабінетами фізики та астрономії ОІППО з проблеми «Актуальні питання викладання фізики та астрономії в середніх загальноосвітніх і вищих навчальних закладах України» (1993 рік).

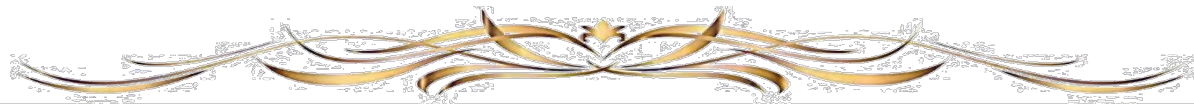
Узагалі, можливість зустрічатися з відомими вченими, слухати їх лекції Людмила Олександрівна вважає найяскравішими моментами професійного життя.

*Л. О. Клименко з О. І. Бугайовим, академіком НАПН України,
і В. Д. Шарко, професором ХДУ, в актовій залі
НПУ ім. М. П. Драгоманова*

Із колегами на всеукраїнській конференції в м. Херсоні

У 1992 році відбувся перший обласний конкурс «Учитель року», у якому брали участь за бажанням учителі-предметники з усіх спеціальностей. Обидві учасниці, учителі фізики, якими опікувалася Людмила Олександрівна, стали переможцями конкурсу.

Л. О. Клименко з переможцями першого обласного конкурсу «Учитель року – 1992» С. О. Мироною (Баштанська ЗОШ № 1) та О. Д. Кривцун (Миколаївська ЗОШ № 11)

Людмила Олександрівна завжди надзвичайно відповідально підходила до організації та проведення обласного туру конкурсу «Учитель року», очолювала журі конкурсу в номінаціях: «Фізика», «Хімія», «Біологія», «Математика». Під час підготовки переможців обласного туру до участі у всеукраїнських змаганнях безпосередньо координувала розроблення конкурсних матеріалів, консультувала, підтримувала під час конкурсу.

У 2009 році під її керівництвом кафедрою проведено III (заключний) тур Всеукраїнського конкурсу «Учитель року» у номінації «Фізика». Представники міністерства, члени журі та учасники конкурсу відзначили високий організаційний та науково-методичний рівні проведення заходу. Однак, найбільшою нагородою для Людмили Олександрівни та її колеги методиста з фізики Олени Ліскович стала перемога нашого вчителя. Почесне друге місце в змаганнях серед представників 27 областей України посів Чолак Сергій Іванович, учитель фізики, директор Промінського НВК Снігурівської

районної ради.

Учитель фізики закладу I–II ступенів залишив позаду знаних представників м. Харкова, Києва, Дніпра, вразив поважних членів журі, бо показав «справжню фізику». Як можна було цього досягти? Саме високий професіоналізм і вміння розуміти вчителя допомогли Людмилі Олександрівні розгледіти неабиякий потенціал скромного вчителя з маленької школи, побачити, підтримати і розвинути його нестандартні ідеї. У цьому, мабуть, і є головне покликання Вчителя – сприяти зростанню своїх учнів.

Переможець і наставник в оточенні колег

*Організатори, члени журі
та учасники всеукраїнського туру конкурсу*

Творчі ідеї, що стали традиціями

Творчий підхід до справи сприяв народженню незвичних форм підвищення фахової майстерності вчителів-предметників:

- обласний фестиваль «Урок фізики – 87»;
- аукціон педагогічних ідей;
- обласний конкурс на краще районне (міське) методичне об'єднання вчителів фізики;
- обласна перекличка ідей фізиків і хіміків;
- стажування вчителів на базі наукових установ України;
- обласний форум юних шанувальників фізики (1988 рік);
- виїзна педагогічна практика;
- навчальні екскурсії на виробничі підприємства.

Переважна більшість цих ідей живуть і нині, трансформуються під сучасні умови, стали добрими традиціями для освітянської спільноти області.

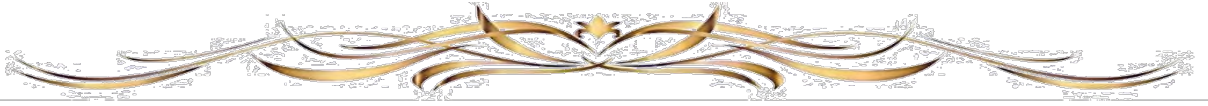
ВИЇЗНІ ПЕДАГОГІЧНІ ПРАКТИКИ

Рішельєвський ліцей (м. Одеса)

З учителями фізики в Промінському НВК Снігурівського району

З учителями природознавства в Баштанській гімназії

Южноукраїнська гімназія

Природознавство – золота середина вивчення природничих дисциплін у школі

Із 2005 року Л. О. Клименко опікується новим предметом «Природознавство» у 5–6-х класах. За її участі в області створено систему методичної роботи з фахівцями цього інтегрованого пропедевтичного курсу, започатковано проведення курсів підвищення кваліфікації, проведено перші педагогічні читання «Праксеологічний підхід у навчанні природознавства у 5–6-х класах».

Педагогічна практика для вчителів природознавства

*З учителями природознавства в Музеї мариністичного живопису
ім. Р. Г. Судковського (м. Очаків)*

Трактикум фізичного навчального експерименту

Людмила Олександрівна вперше запровадила таку форму уроку як практикум демонстраційного експерименту. Під її керівництвом відкриті заняття за цією методикою проводили і вчителі фізики, і вчителі природознавства. Семінар фізичних дослідів – одне з найцікавіших занять для слухачів курсів.

Під час заняття використовується класичне обладнання кабінету, саморобні прилади, а також виконуються прості фізичні досліди з підручними засобами. Після оновлення матеріальної бази кабінету у 2019 році проведення практичних занять вийшло на новий рівень.

Семінари-практикуми проходять також для вчителів природознавства, хімії, інтегрованого курсу «Природничі науки».

Керівництво кафедрою

Очоливши у 2000 році кафедру природничих дисциплін, Людмила Олександрівна спрямувала свою діяльність на розвиток природничої освіти, підвищення престижу природничих наук. Вона є автором Програми розвитку природничої освіти в середніх закладах освіти області, згідно з якою розширилась мережа класів із поглибленим вивченням фізики, хімії, біології; посилилась позашкільна і позакласна робота з обдарованими учнями.

У 2003 році захистила дисертацію «Гуманітаризація процесу навчання фізики в середній загальноосвітній школі під час вивчення оптичних явищ» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02. У 2005 році отримала звання доцента.

Запорукою успіху професійної діяльності Л. О. Клименко є органічне поєднання наукових ідей із практичним упровадженням їх в освітній процес. Про це свідчить тематика обласних науково-практичних конференцій, що проводилися за її ініціативи в співпраці з викладачами та методистами кафедри:

- «Формування духовної культури особистості школяра засобами природничих дисциплін»;
- «Сучасні досягнення фундаментальних наук у змісті природничих дисциплін»;
- «Реалізація людинотворчих функцій освіти в процесі вивчення природничих дисциплін»;
- «Природнича освіта в період переходу на 12-річний термін навчання»;
- «Технологічна стратегія навчання природничих дисциплін – ефективний чинник підвищення якості педагогічного процесу»;
- «Закони фізики, хімії, біології, астрономії як засіб узагальнення знань учнів про природу»;
- педагогічні читання «Праксеологічний підхід у навчанні

природознавства у 5–6-х класах»;

- «Питання співіснування людини і Всесвіту як методична проблема»;
- «Глобальні проблеми людської цивілізації: науково – методичний аспект» (на відзначення 300-річчя від дня народження М. В. Ломоносова);
- «Акмеологічні засади динаміки фахової майстерності вчителів-природничників».

Кожна конференція мала певну родзинку: запрошення відомих учених, виступи вчителів-практиків, презентації учнівських дослідницьких робіт тощо.

Цікавою та незвичною була дводенна обласна науково-практична конференція у 2011 році «Глобальні проблеми людської цивілізації: науково-методичний аспект», коли в перший день робота секцій проходила на базі Промінського навчально-виховного комплексу Снігурівської районної ради (директор – Чолак Сергій Іванович). До участі в роботі секцій були запрошені молоді вчителі-природничники.

Тетяна Миколаївна Чолак проводить відкритий урок із біології для учасників конференції

Нагородження переможниці конкурсу «Енергія» Анастасії Потравко

Майстер-клас для молодих учителів від Сергія Івановича Чолака

*Пленарна частина обласної науково-практичної конференції
вчителів-природничків «Глобальні проблеми людської цивілізації:
науково-методичний аспект»*

На високому науково-методичному рівні кафедрою організовано та проведено:

- всеукраїнський семінар для завідувачів кабінетів фізики та астрономії ОІППО з проблеми «Реалізація пропедевтичного принципу в змісті фізичної освіти» (2006 рік);
- всеукраїнську науково-практичну конференцію «Модернізація природничо-математичної освіти як стратегія її розвитку у XXI столітті» (2012 рік);
- міжрегіональну науково-практичну конференцію «Природничо-математична освіта як фундамент усебічного розвитку творчої особистості» на відзначення 150-річчя від дня народження академіка В. І. Вернадського (2013 рік);
- всеукраїнську науково-практичну конференцію «Особливості підвищення якості природничої освіти в технологізованому суспільстві» (2015 рік).

У колі друзів. Із учасниками всеукраїнського семінару для завідувачів кабінетів фізики та астрономії ОІППО з проблеми «Реалізація пропедевтичного принципу в змісті фізичної освіти». 2006 рік

ПЛЕНАРНА ЧАСТИНА ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТИ ЯК СТРАТЕГІЯ ЇЇ РОЗВИТКУ У ХХІ СТОЛІТТІ». 2012 РІК

А. М. Старева, директор інституту, Л. О. Клименко з О. І. Ляшенком, доктором педагогічних наук, професором, академіком-секретарем відділення загальної середньої освіти НАПН України

В. Д. Шарко, професор Херсонського державного університету, В. І. Шуляр, заступник директора інституту, М. Т. Мартинюк, професор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Л. О. Клименко, Т. М. Засекіна (заступник директора Інституту педагогіки НАН України), Ф. Я. Божина, (автор підручників із фізики, м. Харків), Г. В. Ямборко (ОНУ ім. І. І. Мечникова) на пленарному засіданні всеукраїнської науково-практичної конференції «Особливості підвищення якості природничої освіти в технологізованому суспільстві». 2015 рік

Портфоліо авторських ідей

Людмила Олександрівна – креативна особистість. Започатковані нею форми підвищення фахової майстерності вчителів довели свою ефективність. Далі – найцікавіші з них.

РОДИННЕ СВЯТО ВЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ. 2005 РІК

У межах заходів на відзначення Міжнародного року фізики за ініціативи Л. О. Клименко проведено Обласне родинне свято вчителів фізики.

Першим завданням за програмою була презентація своєї історії. Присутні ознайомились з історіями сімей Горбурових (Березанський район), Повстемських (Первомайський район), Шепелєвих (м. Миколаїв, Новоодеський район), Козлових (Новобузький район), Лопатіних (м. Миколаїв, Снігурівський район), Галущаків (Миколаївський район), Красовських (Новоодеський район), Гусениць (Арбузинський район).

Вернісаж фізичних задач передбачав представлення власної цікавої фізичної задачі, яку повинна розв'язати інша родина. Також учасники свята демонстрували власні дидактичні матеріали, прилади, фізичні досліди.

Конкурс «Сімейні таланти» показав різноманітність захоплень педагогів. Представлено фото вирощених власними руками кімнатних квітів, вишиванки, колекції монет, а також виконувалися пісні й танці.

Л. О. Клименко з династією Повстемських (Первомайський район)

РОДИННЕ СВЯТО ВЧИТЕЛІВ-ПРИРОДНИЧНИКІВ. 2008 РІК

Мета:

- підвищення престижу природничих наук у закладах освіти;
- ушанування професії вчителя-природничника, викладача природничих дисциплін;
- підтримка культу фундаментальних наук у родинах.

Учасниками свята стали вчителі фізики, хімії, біології, астрономії закладів освіти (загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих), котрі водночас є членами однієї родини.

Л. О. Клименко представляє родину Тіронів (Врадіївський район)

До родинних свят виявили інтерес засоби масової інформації. Про них писали як у фахових газетах і журналах, так і в інших педагогічних виданнях («Шкільний світ. Фізика», «Фізика, астрономія в школах України», «Освіта України», «Відкритий урок», «Сільська школа»). Відзначалося, що такі заходи – це, у першу чергу, вшанування професії вчителя природничих дисциплін, по-друге – підтримка культу фундаментальних наук у родинах, підвищення престижу природничих наук у закладах освіти.

СІЛЬСЬКА ШКОЛА

Засновник: видавництво «Педагогічна преса»

№ 5 – 6 (397) 11 лютого 2009 року

Учительські династії

Усе починається з родини

Нове родинне свято — вчителів-природничків — на Миколаївщині

стор. 4 — 5

Наталія Добровольська

Вадим Кобальський

Олександр Курцин

Олександра Кравченко

Ірина Винникова

Лідія та Олександр Тірон

Владимир, Марина, Світлана Безух

Олександр і Галина Клопотюк

ЧИТАЙТЕ:

Керівники ВНЗ несуть персональну відповідальність за достовірність інформації атестаційних справ претендентів на присвоєння вчених звань професора і доцента

стор. 2

Досвід

Щоб працювати на майбутнє, треба постійно підвищувати свій професійний рівень

стор. 3

Людиознавство

Жіночі вихідні

... у понеділок — на роботу. Я до дзеркала! Краще і не дивитися! Чого так? Два вихідні позадку...

стор. 6

На допомогу вчителю

Урок-подорож з біології

стор. 7

У колі сім'ї

Не зрозуміли...

Гумореска
Пляш б знову почути її «Дахуо». Так, ніби осідчене в коліні...

стор. 8

**ОБЛАСНИЙ КОНКУРС РАЙОННИХ (МІСЬКИХ) МЕТОДИЧНИХ
ОБ'ЄДНАНЬ УЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ ТА АСТРОНОМІЇ
«ФІЗИКА – СЕНС МОГО ЖИТТЯ». 2010 РІК**

Мета: виявлення та підтримка творчої праці педагогів, підвищення їх фахової майстерності, активізація інноваційної діяльності районних (міських) методичних об'єднань учителів фізики та астрономії, оптимізація форм і методів роботи з педагогічними працівниками, популяризація методичних надбань.

*Переможці конкурсу
«Фізика – сенс мого життя»
РМО вчителів фізики
та астрономії Баштанського
району з організаторами
конкурсу*

ВІДКРИТА ПЕДАГОГІЧНА СТУДІЯ «НАУКА І МИ»

Мета: популяризація наукових досягнень серед учителів та учнів і вшанування їх творців.

Умови проведення:

- тема засідання повинна мати міжнауковий характер;
- гість студії – учений, природодослідник, винахідник, відомий не тільки в Україні, а й у світі, наукові досягнення якого прогресивні, а сам він має відношення до Миколаївщини.

Учасники: науковці та викладачі ЗВО Миколаївщини; педагоги, які виховують майбутню наукову еліту серед учнівської молоді; слухачі курсів підвищення кваліфікації вчителів природничих дисциплін, учні – переможці предметних олімпіад із астрономії, біології, фізики, хімії та обласного конкурсу «Енергія»; лідери обласного Форуму юних шанувальників фізики й астрономії.

І студія. 2013 рік

Учасники першої студії з організатором Л. О. Клименко і зірковим гостем – першим космонавтом України Л. К. Каденюком

II студія. 2014 рік

Студія за участю Є. Л. Кордюм, доктора біологічних наук, завідувача відділу клітинної біології Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України

III виїзне засідання. 2014 рік (м. Київ)

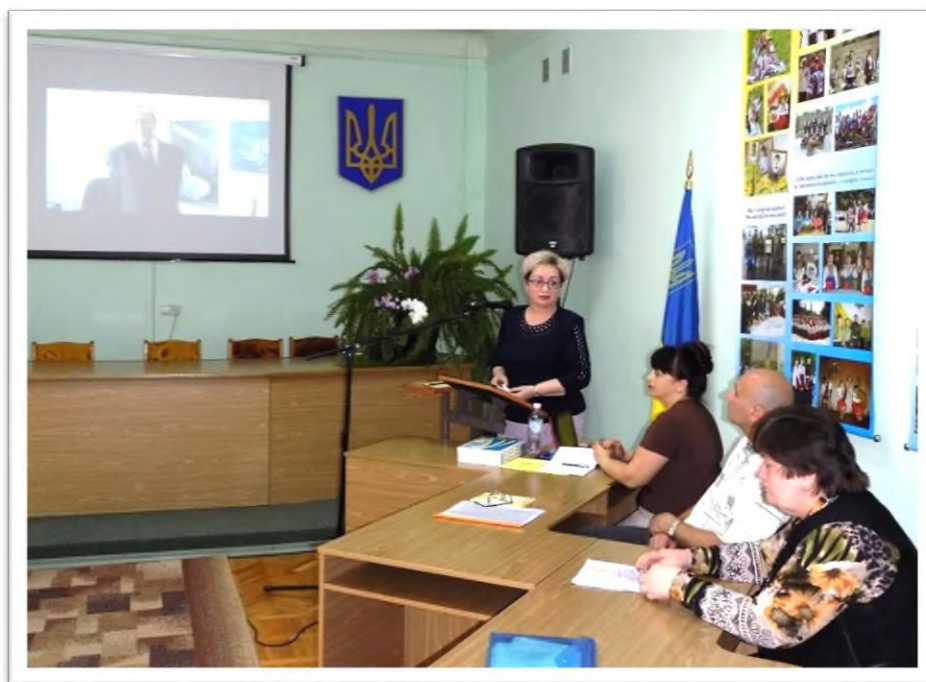

Із гостем виїзної студії К. І. Чурюмовим, доктором фізико-математичних наук, професором, першовідкривачем комети «Чурюмова-Герасименко», членом-кореспондентом НАН України, дійсним членом Нью-Йоркської академії наук, директором Київського планетарію

З учителями в Музеї води (м. Київ)

IV студія. 2015 рік

Організатори та гості четвертої студії з В. С. Крутіковим, доктором фізико-математичних наук, професором, завідувачем кафедри фундаментально-природничих наук Міжнародного технологічного університету «Миколаївська політехніка», який за наукові досягнення відзначений пам'ятною відзнакою королеви Великобританії Єлизавети II «Діамант да Вінчі» (ім'я професора ввійшло у світовий Зал слави 100 найвидатніших фізиків і математиків сучасності за номером 52)

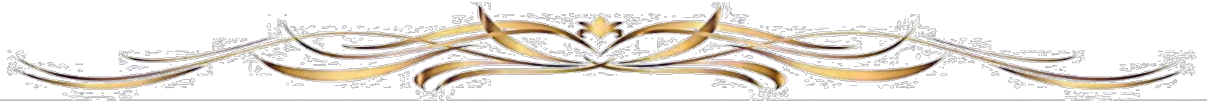
V студія. 2016 рік

Із гостем студії П. І. Лободою, доктором технічних наук, професором, членом-кореспондентом НАН України, деканом інженерно-фізичного факультету Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

В. П. Кухар, доктор хімічних наук, професор, академік, почесний директор Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України, голова Ради Державного фонду фундаментальних досліджень

VI студія. 2017 рік

Із гостями й учасниками студії

Відеозв'язок із Паулем Пшенічкою, учителем фізики, переможцем національної премії Global Teacher Prize Ukraine

Із наймолодшим учасником студії Деміром Чолаком

VII студія. 2018 рік

Гості обласної педагогічної студії «Наука і ми» (2018 рік):

Володимир Васильович Улещенко, старший науковий співробітник відділу фізики важких іонів Інституту ядерних досліджень НАН України, кандидат фізико-математичних наук; наукові співробітники Біотехнологічного науково-навчального центру Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова, викладачі кафедри мікробіології, вірусології та біотехнології Наталія Іванівна Теслюк, кандидат сільськогосподарських наук та Андрій Геннадійович Мерлич, кандидат біологічних наук

СТАЖУВАННЯ ВЧИТЕЛІВ НА БАЗІ НАУКОВИХ УСТАНОВ

Працюючи на посаді завідувача кабінету фізики Л. О. Клименко організувала стажування вчителів фізики на базі наукових установ міст Києва, Львова, Одеси. Така форма підвищення кваліфікації і нині є традиційною на кафедрі теорії й методики природничо-математичної освіти та інформаційних технологій.

З учителями фізики в Державному політехнічному музеї

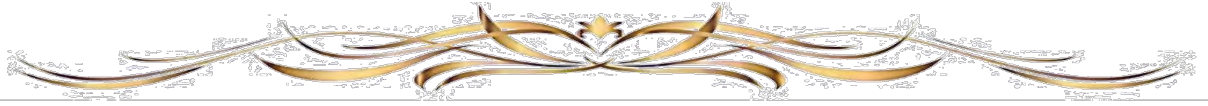

*Електронний мікроскоп на інженерно-фізичному факультеті
Національного технічного університету України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Тренажерний центр ЮУ АЕС

Музей цікавої науки (м. Одеса)

**ВИЇЗНИЙ ЛЕКТОРІЙ
НА ВІДЗНАЧЕННЯ ДНЯ НАУКИ В УКРАЇНІ
«ЛЮДИНА У ВСЕСВІТІ»**

Мета лекторію: мотивувати дітей займатися наукою
2016 рік, Снігурівський район. Перше засідання з теми «Наука – це
цікаво. Наука – це весело!»

Автор ідеї проведення лекторію – Людмила Клименко

Юні учасники лекторію

2017 рік, м. Южноукраїнськ. Друге засідання з теми «Досліджуємо природи дивосвіт»

Учасники лекторію – вихованці Южноукраїнського ЗДО № 2 «Ромашка» Южноукраїнської міської ради

Команда «Совенята» Южноукраїнської гімназії № 1 Южноукраїнської міської ради – переможці всеукраїнських змагань із робототехніки

2018 рік, Новобузький район. Третє засідання з теми «Природа – книга ЖИТТЯ»

Наймоладші учасники лекторію

2019 рік, м. Первомайськ. Четверте засідання з теми «Геніальне – у простому»

ОБЛАСНИЙ ФОРУМ ЮНИХ ШАНУВАЛЬНИКІВ ФІЗИКИ

Перший обласний форум юних шанувальників фізики проведено у квітні 1988 року. У той час, як і нині, цей захід не мав аналогів в Україні. На відміну від традиційних учнівських олімпіад, форум відкрив широкі можливості для інтелектуальної творчості, презентації власних ідей, результатів дослідницької роботи.

Запитуємо в засновника форуму Людмили Олександрівни Клименко: «Що спонукало Вас до проведення такого унікального заходу?».

«У першу чергу – це бажання показати молодому поколінню красу, довершеність і глибину фізики як фундаментальної науки, формування та підтримка пізнавального інтересу учнів до фізики, техніки, розкриття її ролі в розвитку сучасної цивілізації; пропаганда досягнень українських учених, їх внеску в світову науку...».

Форум – 2005. Відбувся 12 квітня 2005 року в межах обласних заходів, присвячених Міжнародному року фізики.

Надалі захід відбувався кожні два роки.

У 2018 році проведено ювілейний форум на відзначення 30-річчя від дня заснування.

Лідери ювілейного форуму

Нагородження лідерів форуму...

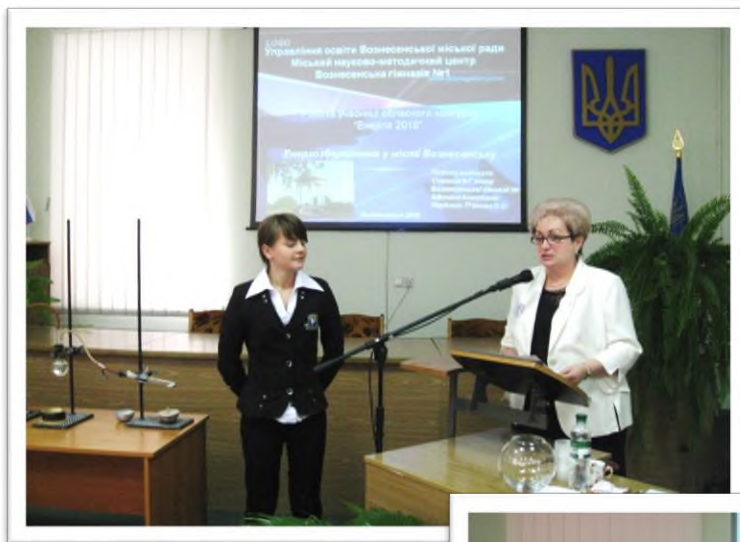
....і їх наставників

ОБЛАСНИЙ КОНКУРС «ЕНЕРГІЯ» ДЛЯ УЧНІВ 5–11 КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Проведення обласного конкурсу «Енергія» ініційовано у 2006 році.

Мета: привернення уваги освітян, учнів, громадськості до таких важливих для людства проблем, як: енергозбереження, енергоефективність і раціональне використання природних енергетичних ресурсів; реалізація принципів світового бренду STEM-освіти, що сприятиме вирішенню майбутніх технічних проблем людства шляхом створення умов для ініціювання допитливості учнів; підвищення престижу природничих наук у закладах освіти; залучення науковців вищих навчальних закладів, науково-дослідних інститутів до роботи з обдарованими учнями.

«Енергія – 2010»

«Енергія – 2012»

«Енергія – 2016»

«Енергія – 2018»

Stem

Від початку появи ідей STEM-освіти в Україні Л. О. Клименко є обласним координатором. Коли про STEM лише почали говорити, переважна більшість освітян не сприйняла її ідеї, не зрозуміла їх сутність. Наукова інтуїція Людмили Олександрівни...

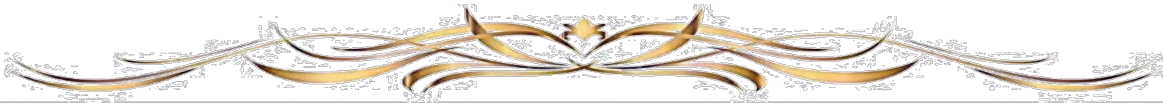
У грудні 2015 року вона виступила в пленарній частині VI Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні технології навчання обдарованої молоді», де представила систему роботи кафедри в контексті реалізації ідей STEM.

Виступ на міжнародній конференції

Почалася підготовка лекцій для всіх категорій фахівців, розроблення методів упровадження її ідей в освітній процес.

У 2020 році на Всеукраїнському науково-практичному онлайн-семінарі «STEM-освіта: ресурси та перспективи розвитку у 2020–2021 навчальному році» представники відділу STEM-освіти Інституту модернізації змісту освіти назвали Л. О. Клименко одним із трьох кращих STEM-координаторів в Україні.

Регіональні STEM-школи

STEM-освіта Запорізької області

Проект "STEM-освіта на Дніпрі"

Бутурліна Оксана Василівна
к.ф.н., завідувач кафедри управління інформаційно-освітніми проєктами КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради

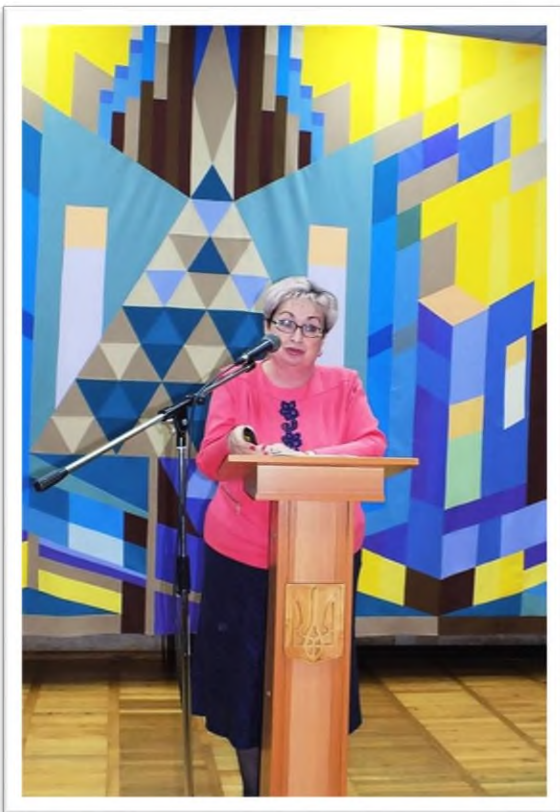
Іванов Сергій Аркадійович
к.т.н., доцент кафедри інформатики та інформаційних технологій Запорізького ОІППО

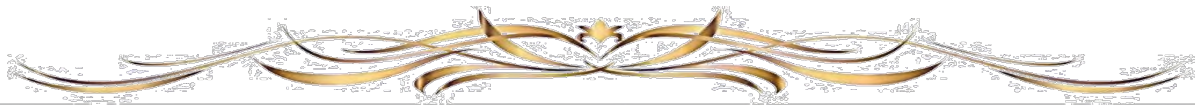
STEM-освіта в Миколаївській області

Клименко Людмила Олександрівна
к.п.н., завідувач кафедри теорії й методики природничо-математичних інформаційних технологій ОІППО, доцент

1:49:43 / 2:42:20

Із метою привернення уваги освітян, учнів, громадськості до STEM-освіти, яка сприятиме вирішенню майбутніх технічних проблем людства, а також створення умов для ініціювання допитливості учнів, підвищення престижу природничих наук у закладах освіти, залучення науковців закладів вищої освіти, науково-дослідних установ до роботи з обдарованими учнями та вихованцями проведено обласні фестивалі «Моя STEM-ідея».

Міжнародні виставки

Досвід упровадження STEM-підходу в підвищенні кваліфікації вчителів, представлений на Дев'ятій Міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті», оцінений золотою медаллю.

У рамках виставки Л. О. Клименко на високому рівні проведено Відкриту педагогічну студію, до участі в якій були запрошені вчителі фізики м. Києва. Окрім презентації та донесення важливої інформації, зреалізовано практико-діяльнісний підхід, коли юні обдаровані науковці демонстрували цікаві й ефектні досліди з фізики.

Практичне заняття для учасників студії

З учасниками відкритої студії – учнями Снігурівської гімназії ім. Т. Г. Шевченка та О. О. Патрикеевою, начальником відділу STEM-освіти Інституту модернізації змісту освіти

МІЖНАРОДНА ВИСТАВКА. 2019 РІК

Л. О. Клименко і Л. В. Трубнікова, заступник директора МОІППО, із нагородами XI Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті»

З учителями фізики – учасниками виставки

Науковий горобок

Як науковець і методист Людмила Олександрівна є автором понад 150 праць наукового та навчально-методичного спрямування.

У далекому 1993 році, коли ще ніхто не говорив про вшанування українських науковців, Людмила Олександрівна підготувала посібник «Про внесок українських фізиків у розвиток світової науки (додаток до шкільної програми з фізики)». Деякі примірники й досі як пам'ятка зберігаються в особистих бібліотеках колег-фізиків.

Продовженням цієї тематики стали статті: «З історії авіації в Україні» (1996), «Краєзнавча спадщина Миколаївщини в навчально-виховному процесі з фізики» (1996), «До 155-річчя з дня народження видатного винахідника М. М. Бенардоса» (1997), «Роль історизму в посиленні гуманістичної спрямованості шкільної фізики» (1999), «Урок-екскурсія до віртуального музею «Історія науки і техніки» (розділ «Оптика»)» (2002).

Серед освітян України широко відомі її посібники: «Гуманітарні функції шкільного курсу фізики», «Краєзнавча спадщина у вивченні природничих наук», «Перші кроки у вивченні «Природознавства» у 5-му класі», «Розвиток інтересу учнів до природознавства в позаурочний час» тощо.

За багаторічну плідну працю Л. О. Клименко відзначена такими відомчими заохочувальними нагородами, як:

- грамоти управління освіти і науки облдержадміністрації, МОНУ;
- грамота Миколаївської обласної державної адміністрації (2008 рік),
- значок «Відмінник освіти України» (2002 рік),
- значок «Василь Сухомлинський» (2006 рік);
- значок «Петро Могила» (2008 рік);
- нагрудний знак «За наукові та освітні досягнення».

Про Людмилу Олександрівну розповідається в збірці про освітянські зірки Миколаївщини «Шануємо вчителя свого».

У 2009 році їй присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України».

*Вітання з присвоєнням звання «Заслужений працівник освіти України».
В. А. Ющенко, Президент України, І. О. Вакарчук, міністр освіти, 2009 рік*

Вона плакає Вчителя...

Олена Ліскович, кандидат педагогічних наук, методист із фізики та астрономії, доцент кафедри теорії й методики природничо-математичної освіти та інформаційних технологій МОППО

1988 рік. Урок фізики у 10 класі. Учні не розуміють, як може бути таким спокійним учитель Володимир Антонович Турченяк, якщо на уроці перевірка з області. Підіймаю руку, роблю вигляд, що не зрозуміла задачу, виходжу до дошки, розв'язую. Гостя усміхається, мабуть «розкусила» мій план...

Якщо не рахувати обласних олімпіад, то це була моя перша зустріч із Людмилою Олександрівною Клименко. Звідки нам учням було знати, що для вчителів фізики зустріч із нею – це можливість професійного зростання, підтримка, щире людське спілкування. У нашу Баштанську середню школу № 1 вона не раз привозила на виїзну педагогічну практику вчителів фізики Миколаївської області.

Характерними рисами професійної діяльності Людмили Олександрівни і тоді, і сьогодні є системність, творчість, гармонійне поєднання науки та практики, особистісний підхід до кожного вчителя.

Матеріали цієї книги презентують лише часточку з того, що зроблено, але вони вражають. Деякі з ініційованих Людмилою Олександрівною заходів я пам'ятаю ще ученицею. У тому ж 1988 році була учасницею першого обласного форуму юних шанувальників фізики – унікального заходу для учнів, які цікавляться фізикою. Без перебільшення форум можна вважати першим STEM-заходом на Миколаївщині.

Однак професійний доробок Людмили Олександрівни вимірюється не

лише унікальними заходами, ідеями, проєктами, а й тим, яку роль вона відіграла в долях багатьох людей. Кого навчила, підтримала, надихнула, мотивувала, дала крила... Їх багато... Дякую долі, що я серед них...

Щастя і здоров'я на многая літа, шановний мій Учителю!

Людмила Олександрівна в колі однодумців

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Відомі освітяни в особах
Випуск 2

Людмила Клименко.
За покликом серця

Літературний редактор: О. В. Ліскович, С. Г. Білошапка

Технічний редактор: Г. В. Кінах

Папір офсетний
Друк на різнографі
Формат 84x108^{1/16}
Умовно-друкованих арк. – 8,5
Обліково-видавничих арк. – 7,9
Гарнітура шкільна

Тираж 100
Замовлення № 10

Адреса редакції:
вул. Адміральська, 4-а,
м. Миколаїв, 54001
Тел./факс 37 85 89

<http://www.moipro.mk.ua>,
e-mail: moipro@moipro.mk.ua